

Aleg. 230.

Sprawozdanie

komisji administracyjnej o wniosku posła Romańczuka w sprawie zmiany statutu krajowego i sejmowej ordynacji wyborczej.

Wysoki Sejmie!

Wniosek posła Romańczuka przekazany komisji administracyjnej do sprawozdania uchwały Wys. Sejmu z d. 15. stycznia 1895. jest niemal dosłownem powtórzeniem wniosku postawionego przez tegoż posła na poprzedniej sesji sejmowej, o którym komisja administracyjna złożyła sprawozdanie, który jednak nie przyszedł pod obrady Wys. Sejmu w drugim czytaniu.

Wniosek posła Romańczuka żąda:

1. Zaprowadzenia w grupie gmin wiejskich wyborów bezpośrednich;
2. Rozszerzenie prawa wybierania w grupach miast i gmin wiejskich;
3. Wyłączenia większych miast z grupy gmin wiejskich i utworzenia z nich osobnych okręgów wyborczych miejskich oraz powiększenia liczby posłów z miast;
4. Powiększenia liczby posłów z gmin wiejskich.

Zeszłoroczna komisja administracyjna rozpatrzywszy wniosek posła Romańczuka, wniosła na podstawie obszerniej wyłożonych powodów: Co się tyczy powiększenia posłów z miast, aby Wys. Sejm polecił Wydziałowi krajowemu przedłożyć projekt do ustawy o powiększeniu liczby posłów z miast Lwowa i Krakowa.

Co się tyczy utworzenia nowych okręgów wyborczych wiejskich i miejskich, tudzież rozszerzenia prawa wyborczego nie stawiała żadnego wniosku, uważając że te sprawy muszą być traktowane w związku z całą organizacją wyborczą, której zmianę Wys. Sejm będzie mógł wziąć pod rozwagę dopiero wtedy, gdy będzie wiadomy wynik prac Rządu i Rady Państwa nad reformą wyborczą, które to prace wypadnie zużytkować w miarę stosunków i potrzeb naszego kraju.

Wreszcie w przedmiocie zaprowadzenia wyborów bezpośrednich w grupie gmin wiejskich komisja administracyjna zeszłoroczna postanowiła doradzać Wys. Sejmowi, aby nie tylko pozostał na odmownem stanowisku w tej sprawie, lecz żeby to zapatrywanie stanowczo zaznaczył przejściem do porządku dziennego nad tą częścią wniosku posła Romańczuka. Za zatrzymaniem wyborów pośrednich w grupie gmin wiejskich przytoczyła komisja następujące powody:

W okręgach wiejskich, w których znaczna ilość wyborców (w Galicji 5 - 12000) rozrzuconą jest na rozległym obszarze, urządzenie wyborów pośrednich dozwala prawyborem wybrać ludzi, których osobiście znają i którym ufają i im powierzyć wybór posła. Wybór ten nastąpić może po wzajemnej naradzie pomiędzy wyborcami, która w obec mniejszej liczby tych ostatnich wię-

cej jest ułatwioną. Wyborcy przystępując do wyboru posła, czują się odpowiedzialnymi w obec swoich kommitentów i nie uważają swego głosu za prawo osobiste, którem dowolnie mogą rozrządzać, lecz jako funkcyę, z której rachunek w gminie zdać winni. Natomiast głosowanie bezpośrednio w takich warunkach, jakie zachodzą w okręgach wiejskich (t. j. przy znacznej ilości wyborców, rozrzuconych na rozległym obszarze) czyni poprzednie porozumienie się pomiędzy samymi wyborcami nadzwyczaj trudnem i oddaje rezultat wyborów całkiem w ręce agitacyi, nieraz z zewnątrz importowanej, narzucającej się ze skutkiem za ogniwo pośrednie pomiędzy rozrzuconymi grupkami wyborców, które pozbawione są możności zaważenia swą samoistną decyzją. Stwierdzają to bardzo dobitnie doświadczenia innych krajów, a przed innymi Francyi i Niemiec. Nadużycia przy wyborach są możliwe tak przy systemie pośrednich, jak i przy systemie bezpośrednich wyborów, jak to znowu wskazuje praktyka wyborcza różnych krajów, a stopniowego uchylecia tych nadużyć, gdzie one się trafiają, należy oczekiwać od wzrostu moralności i oświaty a z nimi poczucia ważności aktu wyborczego.

Obecna komisya administracyjna podziela w zupełności zapatrywania zeszłorocznej komisyi w przedmiocie wszystkich części wniosku posła Romańczuka, a na poparcie tych zapatrywań w odniesieniu do zmiany w liczbie mandatów, w okręgach wyborczych i w uprawnieniu do wyboru, przytacza nadto argument dalszy, że w ciągu tego roku uchwaloną zostanie w Radzie Państwa reforma podatków bezpośrednich, która sprowadzi nader doniosłe zmiany w kwotach podatków, opłacanych przez kontrybuentów, a tem samem zmieni znaczną część podstaw dzisiejszego prawa wyborczego. Względ na tę okoliczność skłania komisję do przydania do ponowionych wniosków zeszłorocznej komisyi administracyjnej dalszego wniosku, wskazującego Wydziałowi krajowemu potrzebę zbadania wpływu reformy podatków bezpośrednich na prawo wybierania.

Komisya administracyjna wnosi :

1. Sejm przechodzi do porządku dziennego nad wnioskiem żądającym polecenia Wydziałowi krajowemu, aby przedłożył projekt do ustawy, zaprowadzającej wybory bezpośrednie do Sejmu z grupy gmin wiejskich.
2. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby na najbliższej sesyi sejmowej przedłożył projekt ustawy o powiększeniu liczby posłów z miast Lwowa i Krakowa.
3. Poleca się Wydziałowi krajowemu, aby po wejściu w życie nowych ustaw o podatkach bezpośrednich, zajął się zbadaniem ich wpływu na organizacyę wyborczą sejmową i zdał o tem sprawę Sejmowi.
4. Uchwałami temi załatwione są petycyje do L. 110. i 640.

We Lwowie dnia 6. Lutego 1895.

Przewodniczący :

Zaleski. w. r.

Sprawozdawca :

Pilat w. r.